

SPOTLIGHT

Voedsel als politiek wapen?

Tekst **William Vankerckhoven**

Bron: <https://cartoonmovement.com>

Door de oorlog in Oekraïne krijgt voedsel weer een geopolitieke dimensie - een oorlog waarbij voedsel gebruikt wordt als wapen. Velen stellen zich de vraag of de oorlog in Oekraïne zal leiden tot wereldwijde hongersnood

Een stijgende bevolkingsgroei voornamelijk in Afrika en Azië, een inefficiënte handelsmarkt en een verstoorde logistiek zorgen ervoor dat voedsel "onnodig" duur wordt en niet op plaatsen geraakt waar de nood het grootst is. Dit probleem van mondiale voedselvoorziening is al langer duidelijk.

De recente alarmkreten over dreigende voedseltekorten door de oorlog in Oekraïne werden echter ontkracht door tal van experts waaronder deze van de

landbouwuniversiteit van Wageningen. Zij zijn het er over eens dat er wereldwijd voldoende voedsel aanwezig is (behalve in oorlogsgebieden), maar dat de kans bestaat dat bepaalde producten schaarser kunnen worden.

De Europese Unie hoeft al zeker niet bang te zijn voor voedseltekorten. Dankzij hun gezamenlijk landbouwbeleid is Europa er eerder al in geslaagd diverse voedselshokken op te vangen. Bovendien is ze voor de meeste producten zelfvoorzienend, behalve voor exotisch fruit, koffie, thee, oliehoudende zaden en natuurlijke oliën en vetten.

Graan als voornaamste voedingsbron

Graan zijn de zaden van grassen zoals rijst, tarwe, gerst en rogge. Deze worden

nog altijd gezien als de voornaamste voedingsbron voor de mens. Recente cijfers over graanproductie (zie tabel 1) wijzen op een nog steeds stabiele markt. Ook de wereldwijde graanvoorraden liggen nog steeds ruimschoots boven hun kritische drempel van 20%. Dit betekent dat landen minstens een vijfde van wat ze in een seizoen verbruiken als voorraad hebben liggen.

De export van graan uit Oekraïne mag dan wel grotendeels zijn stilgevallen, dit vormt op zich niet echt een groot probleem. Het land produceert amper 2% van alle granen in de wereld waardoor de terugval van Oekraïense graanproductie niet zal leiden tot wereldwijde voedseltekorten.

Maar de onrust die er momenteel heerst, leidt intussen wel tot grote prijsstijgingen van sommige granen. Zo steeg sinds de Russische invasie in Oekraïne de mondiale graanprijs met maar liefst 40 procent. Het is daarom interessant om even dieper in te gaan op de werking van de markt van landbouwgrondstoffen.

Werking van de markt van landbouwgrondstoffen

Het grootste deel van de geteelde granen wordt volgens vaste contracten verhandeld binnen de grote handelsblokken zoals de Europese Unie en Noord-Amerika. Jammer genoeg zijn landbouwmarkten zelden in evenwicht en geraken ze gemakkelijk uit balans. De vraag naar voedsel is redelijk stabiel, maar het aanbod niet waardoor kleine tekorten of overschotten meteen voor grote prijsef-

Amper 18% van de wereldwijde graanproductie wordt internationaal verhandeld. Voor tarwe in het bijzonder is dat iets meer dan 25%.

fecten zorgen. Een aanbodtekort aanpassen kost bovendien heel veel tijd. Het is misschien kort door de bocht, maar wat er op de wereldmarkt komt, zijn eigenlijk "de overschotjes" (= de restmarkt). Tabel 1 geeft aan dat amper 18% van de wereldwijde graanproductie wordt internationaal verhandeld. Voor tarwe in het bijzonder is dat iets meer dan 25%.

Zwaarste impact voor arme landen

Lage inkomenslanden (waarvan het grootste deel van het inkomen naar voedsel gaat) zijn sterk afhankelijk van die restmarkt. Landen als Egypte, Indonesië, Bangladesh, Turkije en Jemen hangen grotendeels af van de import van granen vanuit Rusland en Oekraïne. Deze 2 landen vertegenwoordigen samen 4% van de wereldwijde graanproductie en 14,5% van de wereldwijde tarweproductie, maar hebben wel een veel groter aandeel in de wereldhandel. 28% van de wereldwijde tarwe-export komt immers uit deze regio. Het huidige conflict verstoort niet alleen

Tabel 1: Graanproductie in cijfers (in miljoen ton)

Bron: Trends, Cijfers ministerie van Landbouw EU en de VS

IN MILJOEN TON	'20 - '21	'21 - '22	'22 - '23
Wereldproductie	2.740	2.791	2.785
# bestemd voor internationale markt	17,8%	17,9%	17,5%
Productie EU	345	345	356
# bestemd voor internationale markt	12,4%	13,8%	15,4%
Wereldproductie tarwe	782	791	787
# bestemd voor internationale markt	25,9%	25,2%	15,4%
Tarweproductie EU	118	130	131
# bestemd voor internationale markt	22,8%	25,4%	30,5%

het aanbod maar ook de logistiek door blokkades van belangrijke havensteden als Marioepol en Odessa en heeft bijgevolg een aanzienlijke impact op de internationale marktprijzen. Andere wereldwijde graanschuren zijn intussen niet in staat om deze aanbodverstoring te compenseren. Australië en de VS liggen immers te ver van de Rode en Middellandse Zee, waardoor de kwaliteit van hun graan achteruit gaat tijdens het transport. Bovendien zijn er ook niet genoeg schepen om de graanexport te verhogen.

Door de stijgende voedselprijzen en afhankelijkheid van de restmarkt dreigt in de lage inkomenslanden intussen hongersnood waardoor sociale onrust ontstaat. Veel revoluties en opstanden beginnen met een voedseltekort, getuige ook de Arabische lente in 2010-2012.

En zo komen we terug bij de vraag of Rusland al dan niet voeding gebruikt als

politiek wapen. Door de Oekraïense landbouw te verwoesten, schakelt Moskou alvast zijn grootste graanconcurrent uit in de Middellandse en Rode Zee. Hierdoor stijgen de graanprijzen en kan Rusland een deel van de kosten van de invasie financieren.

Hoe de voedselprijzen de komende maanden zullen evolueren, zal sterk afhangen van de oogsten, verdere logistieke en marktverstoringen en de internationale reacties op de graanblokkades in Oekraïne. In normale (vredes)tijden worden de prijzen van graan duidelijk tijdens de zomer (de oogstmaanden). In tijden van oorlog daarentegen kan speculatie op de internationale graanmarkten leiden tot prijsstijgingen en hongersnoden. In Europa zal die honger nog wel meevalen, maar dat prijsstijgingen ook dichtbij huis tot sociale onrust kunnen leiden, lijkt wel duidelijk.

Bron: <https://cartoonmovement.com>

Bron: <https://cartoonmovement.com>

Disclaimer

Dit is een publicatie van Leo Stevens & Cie, een beursvennootschap vergund door de NBB (Nationale Bank van België).

Deze publicatie mag niet beschouwd worden als 'onderzoek op beleggingsgebied' zoals bedoeld in het koninklijk besluit van 3 juni 2007. Het is een publicitaire mededeling. De wettelijke voorschriften ter bevordering van de onafhankelijkheid van onderzoek op beleggingsgebieden zijn hierop niet van toepassing. Eventuele aanbevelingen zijn niet onderworpen aan een verbod om al voor de verspreiding van onderzoek op beleggingsgebied te onderhandelen.

Deze publicatie mag niet als persoonlijk beleggingsadvies beschouwd worden. Leo Stevens & Cie kan niet garanderen dat de in de publicatie behandelde financiële instrumenten voor u geschikt zijn. Mocht u op basis van deze publicatie overgaan tot een financiële transactie, dan draagt u hier zelf de volledige verantwoordelijkheid voor. Beleggen in financiële instrumenten (zoals aandelen) kan grote risico's inhouden. Alvorens tot een transactie over te gaan, moet een belegger beschikken over de nodige ervaring en kennis om de eventuele risico's die gepaard gaan met de transactie ten volle in te schatten, in staat zijn om deze risico's te dragen waarbij beseft moet worden dat het belegde kapitaal geheel of gedeeltelijk verloren kan gaan.

Medewerkers van Leo Stevens & Cie kunnen vóór de verspreiding van deze aanbevelingen handelen in het financieel instrument.

Eventuele rendementen die in deze publicatie vermeld werden, zijn gerealiseerd geworden in het verleden. Er is geen garantie dat zij ook in de toekomst behaald zullen worden. Men kan evenmin zeker zijn dat de beschreven scenario's, verwachtingen en risico's zullen uitkomen in de realiteit. Zij dienen als indicatief beschouwd te worden. De gegevens die in de publicatie vermeld worden, zijn louter informatief en kunnen aan veranderingen onderhevig zijn. Wisselkoersschommelingen kunnen vooropgestelde resultaten en rendementen beïnvloeden.

De publicatie geeft de analyse weer van de auteur op de vermelde datum. Hoewel de analyse gebaseerd is op volgens de auteur betrouwbare bronnen, kan de correctheid, volledigheid en actualiteit van de gebruikte informatie niet gegarandeerd worden.

Niets in deze publicatie mag gereproduceerd worden zonder de voorafgaande uitdrukkelijke en schriftelijke toestemming van Leo Stevens & Cie. Deze publicatie is onderworpen aan het Belgisch recht en aan de uitsluitende rechtsmacht van de Belgische rechtbanken.

Leo Stevens

PUUR & PERSOONLIJK VERMOGENSBEHEER

Leo Stevens Vermogensbeheer met een pure & persoonlijke missie

Leo Stevens begeleidt u in het beheer van uw vermogen als geen andere financiële instelling in België: puur en persoonlijk.

Schildersstraat 33
2000 Antwerpen
T +32 3 242 03 70
F +32 3 242 03 89

BTW BE0404.496.829
RPR Antwerpen
info@leostevens.com
www.leostevens.com

